

NARVA VEETORN-ELAMU VÄÄRTUSTE ANALÜÜS JA RENOVEERIMISE ETTEPANEKUD

Puškini tn 20, Narva linn, Ida-Viru maakond

Maria Gudkova

2021/2022 õppeaasta

Arhitektuuri konserveerimise ja
restaureerimise täiendkoolituse lõputöö

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Maria Gudkova

Narva veetorn-elamu väärtuste analüüs ja renoveerimise ettepanekud

Puškini tn 20, Narva linn, Ida-Viru maakond

2021/2022 õppeaasta
Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituse lõputöö

Tallinn 2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
SISULINE OSA	6
1. Ajaline kontekst.....	6
2. Uuritava ala ajalugu.....	6
3. Objekti linnaehituslik tähendus	11
4. Hoone ehitus- ja kasutuslugu.....	18
5. Hoone planeering.....	19
6. Tehnilise seisukorra kirjeldus	21
7. Hoone väärtused	36
8. Soovitused rekonstrueerimiseks	37
KOKKUVÕTE	40
KASUTATUD ALLIKAD	41
LISAD	42

SISSEJUHATUS

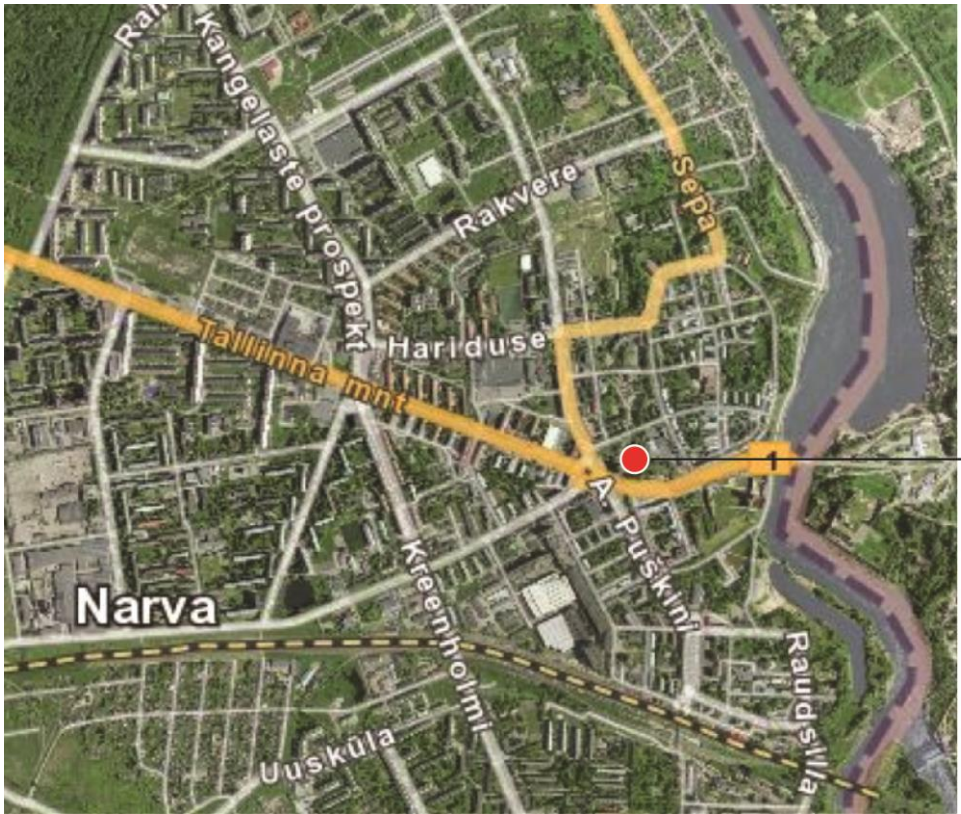
Narva üks silmapaistvamatest hoonetest on aadressil A. Puškini tn 20 Eesti-Venemaa piiripunkti vahetus läheduses asuv veetorn-elamu, mis valmis 1970. aastal. 12-kordse kõrghoone näol on tegemist linna sümboliga, piirkonna maamärgiga ja XX. sajandi arhitektuuri märkimisväärse näitega. Hoone ei ole mälestisena kaitse all, kuid 20. sajandi arhitektuuri inventeerimise¹ käigus on soovitatud seda kaitse alla võtta. Kuigi tegemist on suhteliselt noore ehitisega, on selle tähendus Narva linnaruumis kahtlemata suur, kuid tänaseks hetkeks defineerimata. Käesoleva töö autor seab endale eesmärgiks uurida, miks veetorn-elamu on nii oluline Narva linnaruumis ning mis seda maamärgiks teeb.

Väärtusliku hoone säilitamine tulevastele põlvetele on tähtis, kuid kaitsmisel on oluline teadvustada objekti konkreetseid väärtusi, et neid oleks võimalik õigesti käsitleda. Sellest lähtuvalt on käesoleva töö eesmärgiks selgitada välja, millised on Narva veetorn-elamu põhilised väärtused. Muu hulgas analüüsitakse töö käigus, millises seisundis on hoone praegu ning milliseid tegevusi oleks tarvis ette võtta, et tagada tasakaal autentsuse säilitamise ja kasutajate mugavuse vahel.

Aastate jooksul on hoone olnud aktiivses kasutuses, mitmete korterite otstarvet muudeti äripinnaks, seetõttu on sellega kaasnenud kontrollimatud sisemised ümberehitused ning hoone on üldiselt amortiseerunud. Hoone omanikud ja korteriühistu soovivad ehitist renoveerida, kuid kindel lõpptulemuse visioon hetkel puudub. Käesoleva töö lõpus antakse soovitud kavandatavate ehitustööde osas pidades silmas kaardistatud väärtusi.

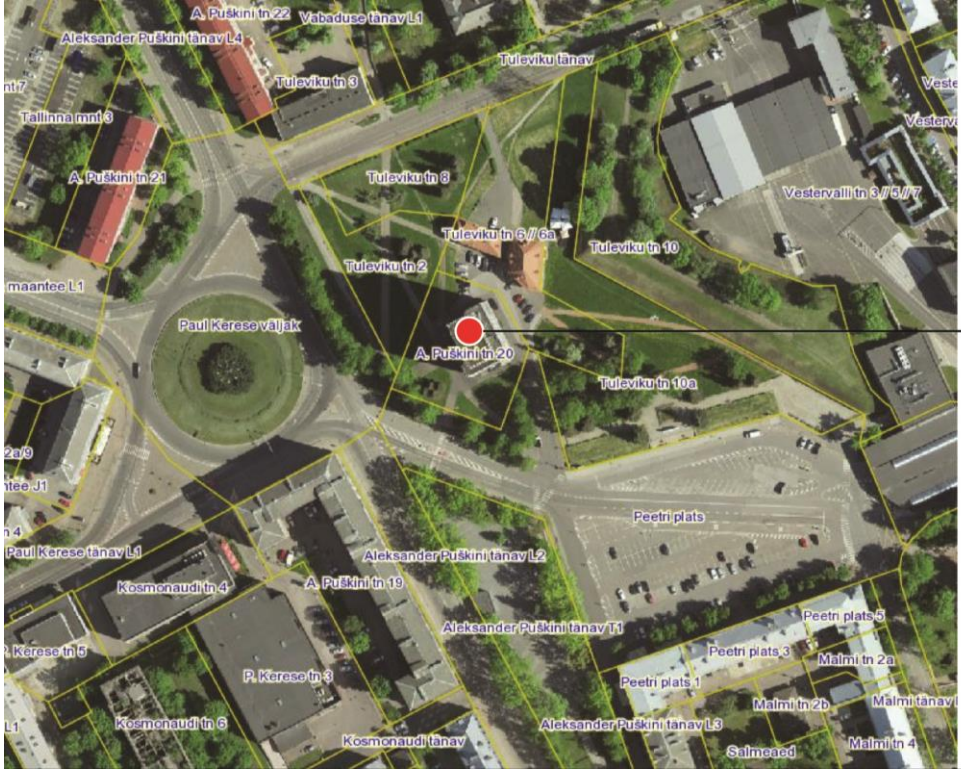
Soovi korral on uurijatel võimalik leida objekti tausta kohta erinevat informatsiooni: säilinud on ehitusprojekt, Narva linnaplaneerimisvaldkonna otsused kirjavahetuste ja protokollide kujul eri aastate jooksul. Kuna tegemist on vaid ligi 50. aasta vanuse ehitisega, on ehituse lugu veel kohalikel elanikel meeles. Puuduseks võib aga lugeda seda, et arhiivides olev info on struktureerimata ning mahukas, seetõttu ei ole see igale huvilisele kergesti kättesaadav. Sellest lähtuvalt saab käesolevat tööd lugeda hoone ajalugu kajastavaks koonddokumendiks.

¹ Ida-Virumaa. XX.sajandi arhitektuuri inventeerimine. Koostaja: Lilian Hansar, 2008. Lk 101.



Veetorn-elamu asukoht

Illustratsioon 1. Veetorn-elamu asukoht Narva linnas. Aluskaart: Maa-ameti geoportaal



Veetorn-elamu asukoht

Illustratsioon 2. A. Puškini tn 20 kinnistu asukoht. Aluskaart: Maa-ameti geoportaal

SISULINE OSA

1. Ajaline kontekst

20. sajandi keskel toimus Narva linnas plahvatuslik rahvaarvu kasv, mis oli seotud tootmise arendamisega piirkonnas. 50-70ndatel taaskäivitati viimased Kreenholmi manufaktuuri vabrikud, Narva jõeale Jaanlinna rajati hüdroelektrijaam, Narva rajati kaks soojuselektrijaama ja teised tootmised (mööblivabrik, põlevkivituhast ehitusmaterjalide kombinaat jt). Siinjuures on oluline mainida, et vaatamata administratiivsetele piiridele kuulusid vaadeldaval perioodil ühte majanduslikku piirkonda nii Narva kui ka Jaanilinn. Inimesed elasid ühes linnas ja töötasid teises. Nii majanduslikus, tehnilises kui ka linnaruumilises mõistes käsitleti kahte linna tervikuna.²

Uuritavas ajajärgus mitmekordselt alustati Narva generaalplaanide koostamist, neljandat koostati aastatel 1963-64. Elanike arvuks 1985. aastaks arvestati 76 500 ja 1990-ks – 83 000. (võrdluseks: 1959. aastal elas Narvas 27 600 inimest). Selliste suurte plaanide elluviimiseks vajab Narva olemasoleva taristu ümbermõtestamist ning uute elamispindade ja sotsiaalsete objektide rajamist. Linna territooriumi laiendati, hoonestust tihendati (ning suurendati kvartalite mõõtusi) ning lubati ehitada kõrgemalt: üldiseks hoonestuse kõrguseks määrati 5 korrust (kolme asemele), kuid lubati üksikuid 8-12 korruselisi ehitisi.³ 60ndate keskel arutati ka väljakujunenud Narva linnapildi üle. Arvati, et samasuguste tüüpprojektide kasutamise tõttu on see küllaltki üksluine ning vajaks elavdamist.⁴

2. Uuritava ala ajalugu

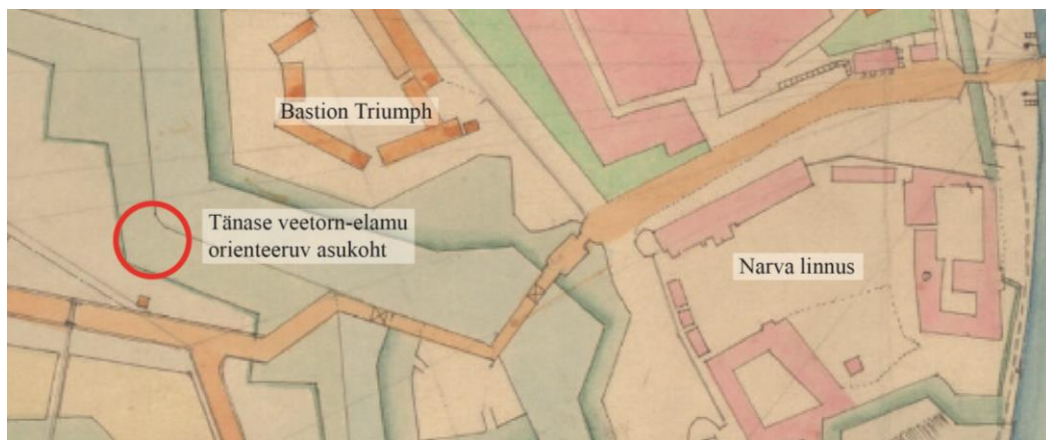
Puškini tn 20 kinnistu paikneb Kultuurimälestiste registri andmete järgi arheoloogiamälestisel (Asulakoht, reg.nr. 27276). Ala asub kunagisel Narva linna kindlustusrajatiste territooriumil, edelasse bastionist Triumph ja vallikraavist (vt ill 3). Narva uue kindlustusehitiste vöö ehitamine algas 1684. a (projekt kinnitati 1686. a, projekti autor E. Dahlberg), bastion Triumph ja vallikraav valmisid 1697. aastaks. Lõplikult ehitati kindlustusvöönd välja peale Põhjasõda. Uuritav ala asus väljapool Narva linna ning maad kuulusid soome-rootsi kirikule.⁵

² О.Коченовский. Нарва: градостроительное развитие и архитектура. Таллинн : Валгус, 1991.

³ Samas.

⁴ Materjalid Narva linna planeerimise ja hoonestamise kohta. RA, ERA.R-1992.4.113.

⁵ О.Коченовский. Нарва: градостроительное развитие и архитектура. Таллинн : Валгус, 1991



Illustratsioon 3. Väljavõte 19. saj II poole kaardilt, mille peale märgitud tänase veetorn-elamu orienteeruv asukoht. Alus: Plan der Stadt Narva, 19. saj II pool.⁶

19. saj teisel poolel oli alal Peetri eeslinn, Narva suurim eeslinn. See paiknes linnakindlustustest väljas mõlemal pool Tallinna maanteed. 1872. a reguleerimisplaaniga oli ette nähtud hoonestada seni kasutuseta seisnud bastionide ja raveliinide läheduses olevad alad (ill 4). Selleks ajaks oli arenenud ka Peetri platsi hoonestus.⁷



Illustratsioon 4. Väljavõte Narva plaanilt 1893. aastal (G.Ebrok).⁸ Plaanile märgitud tänase veetorn-elamu orienteeruv asukoht.

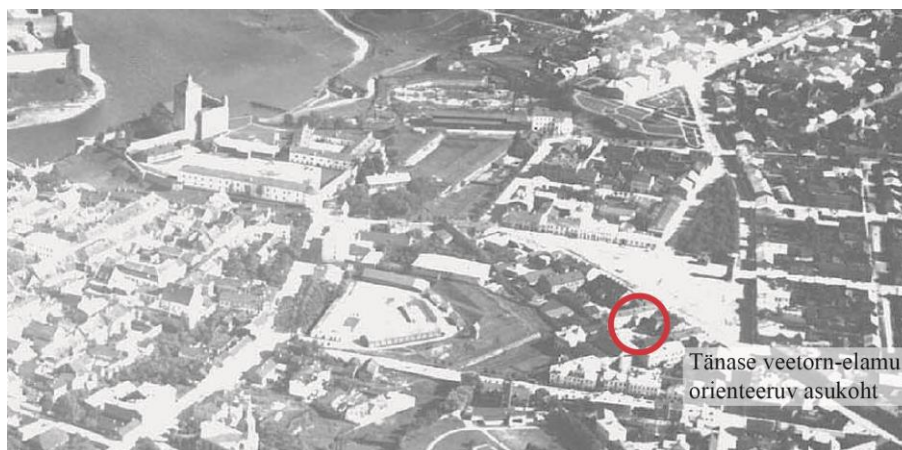
19. sajandi lõpus funktsioneeris Peetri plats turuna ning oli Narva kauplemisskohaks.⁹ Väljakul paiknes ka veetorn (vt ill 6).

⁶ Plan der Stadt Narva. No 7, 19. saj II pool. Rahvusarhiiv, EAA.854.4.96.

⁷ О.Коченовский. Нарва: градостроительное развитие и архитектура. Таллинн : Валгус, 1991

⁸ Samas.

⁹ T. Karjahärm. Vana Narva. Ehitised ja inimesed. Tallinn, Argo. 2012.



Illustratsioon nr 6. Narva vaade õhust kuni 1940. a.¹⁰ (peale märgitud tänase veetorn-elamu asukoht).

Teises Maailmasõjas sai ka Narva Peetri eeslinn tugevalt kannatada ning peaaegu kogu eeslinna hoonestus hävis (vt ill 7). Narva linna lääneosas paiknenud bastionest ja vallikraavidest jäi väga vähe järgi. Vallikraavid täideti prahiga, järelevalvet rusude seisukorra üle ei teostatud.¹¹



Illustratsioon 7. Väljavõte 1944. a plaanilt, millele märgitud tänase veetorn-elamu orienteeruv asukoht. Alus: Narva linna tugiplaan.¹²

¹⁰ Narva vaade õhust kuni 1940. a. <http://vana.narvaplann.ee/vananarva/index.htm> Külastusaeg 01.05.2022

¹¹ Materjalid (protokollid, aktid ja kirjavahetus) Narva linna planeerimise ja hoonestamise kohta II. RA, ERA.R-1992.4.13.

¹² Narva linna tugiplaan, RA, EAM.3.1.346.

Nõukogude ajal oli Peetri plats linna peaväljakuks ja administratiivkeskuseks. Väljakul paiknesid ühiskondlikud hooned, kinoteater „Punane Täht“ ja V. I. Lenini ausammas. Platsilt pääses Peterburi maanteele ja sealt edasi Sõpruse sillale, mille kaudu pääses Jaanilinna. Peetri plats sai ka linna tähtsaimaks transpordisõlmeks. Sõlmes said kokku viis kiirt (analoogselt tänapäevase olukorraga), millest kaks olid üleliidulise tähendusega (Tallinn – Leningrad), kaks kuulusid linna peatänavale – Puškini tänavale, lisaks ulatusid sõlmeni Anveldi (täna Kerese) ja Tuleviku tänavad (vt ill 8).¹³



*Illustratsioon 8. Väljavõte Narva linna generaalplaanist. 1964. a.*¹⁴

1963. aastal koostati Peetri platsi hoonestamise eskiisprojekt, millega lahendati Peetri platsi hoonestus ja liiklussõlm ringteena.¹⁵

Peetri platsi eskiisi koostamise ajal olid kõik väljaku servad hoonestatud elamutega ning ühiskondlike hoonetega, hoonestamata olid põhja- ja idapoolsed küljed. Kolmnurkset platsi,

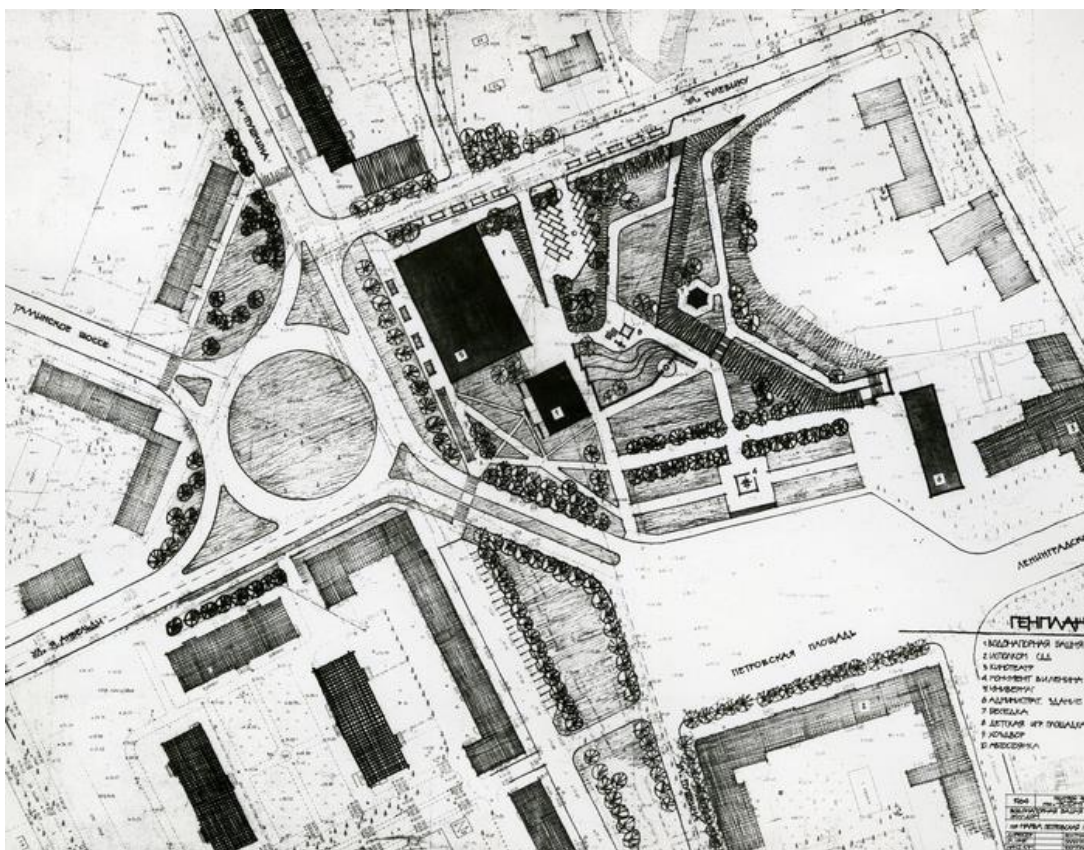
¹³ Peetri väljaku ehituse eskiisprojekt. Seletuskiri. RA, ERA.T-14.4-6.8776.

¹⁴ Narva linna generaalplaan. Tugiplaani. 1964. RA, ERA.T-14.4-6.33862.

¹⁵ Peetri väljaku ehituse eskiisprojekt. Seletuskiri. RA, ERA.T-14.4-6.8776.

millel paikneb transpordisõlm, ja täisnurkset Peetri platsi loeti üheks keerulise struktuuriga väljakuks, mis moodustas ühtse terviku nii linnaehituslikust kui ka transpordi seisukohalt.¹⁶

Veetorn-elamu asukoht määrati eskiisprojektiga nii, et see koos bastioniga „Triumf“ moodustaks peaväljaku põhjapoolse frondi. Terviklikkuse säilitamise mõistes anti veetorn-elamu ehitusprojektis ka eskiislahenduse universaalpoole ja lähiümbrusele, mida kavatseti välja ehitada järgmises etapis. Hoonete eskiisprojektiga lahendati Tuleviku tn, Peetri platsi ja Triumph bastioni vaheline ala (vt ill 9). Kaubamaja pidi paiknema Puškini tn ääres ning veetorn-elamu pidi kaubamajast tagasi astuma ca 15 m võrra. Veetorn-elamust põhjasse jäävad kahekorruselised hooned olid ette nähtud lammutamiseks. Bastion ja endine vallikraav olid ette nähtud haljastusalaks, kus oleksid pidanud paiknema kõnniteed, puhkevõimalused ja laste mänguväljak.¹⁷



*Illustratsioon 9. Projekti reproduktsioon, asendiplaan.*¹⁸

¹⁶ Peetri väljaku ehituse eskiisprojekt. Seletuskiri. RA, ERA.T-14.4-6.8776.

¹⁷ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

¹⁸ Narva veetorn-elamu. Projekti reprod, hoone fotod. Arhitekt Henno Sepmann. Eesti arhitektuurimuseumi fotokogu, EAM fk 18606.

Tegelikkuses realiseeriti vaid veetorn-elamut. Universaalpood ja ümbruse heakorrastus jäid rajamata. Kahekordsed sõjaeelsed hooned on tänapäevani alles (vt ill 10).



Illustratsioon 10. Enne Teist maailmasõda rajatud kahekorruselised kivihooned. Vasakul bastion Triumph. Reljeef viitab kunagisele vallikraavile.

3. Objekti linnaehituslik tähendus

Narva veetorn-elamu ehituse planeerimist alustati 1962. aastal. Algselt plaaniti ehitada veetorn-elamu teisele krundile Gagarini (täna Hariduse) ja Puškini tänavate vahele. Valiku tingis reljeefi omapära, tegemist oli linna kõrgeima punktiga ning veetorn-elamu oleks Narva-Jõesuu suunalt nähtav 9-10 km kauguselt. Kõrghoone pidi olema linna põhjapoolses siluetis määravaks ehitiseks.¹⁹ Generaalplaani korrigeerimise käigus otsustati, et kõrghoonet visuaalselt ei sobi ehitada telemasti vahetus lähedusse ning oleks vajalik ilmestada linna peaväljakut Peetri platsi vertikaalse dominandi ja maamärgiga. Veetorn-elamu otsustati rajada Puškini, Anveldi (täna Kerese) tänavate ja Tallinna maantee ristmikule.²⁰ Seoses projekteeritava hoone asukoha muutmisega tekkis 1963. aastal ehituse ettevalmistustöodes paus ning see tekitas linnavõimudes muret: tegemist oli ülitähtsa objektiga, ilma milleta polnud linna areng võimalik.²¹ Lõplik veetorn-elamu asukoht määrati 1963. a Peetri platsi täisehituse eskiisprojektiga, mis oli täpsemalt kirjeldatud eelmises peatükis.

¹⁹ Narva veetorn-elamu. Šifrikaust. RA, ERA.T-14.4.-6.6515.

²⁰ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

²¹ Narva veetorn-elamu. Šifrikaust. RA, ERA.T-14.4.-6.6515.

Narva veetorn-elamu projekt valmis 1964. aastal. Projekti läbi vaadanud ekspertkomisjon osutus seisukohale, et väljaku ansambli lõpetamine ei õnnestunud. Komisjon arvas, et pakutud lahendus, milles veetorn-elamu ja universaalpood pöörduvad peafassaadidega liiklussõlmele, tekitas liiklussõlmest uue väljaku vastandiks Peetri platsile ning Peetri plats oleks jäänud selle teisejärguliseks lisandiks. Komisjoni seisukohal oleks tulnud esitatud projekti muuta: õigem oleks keerata hoone 90° võrra nii, et peasissepääs (ehk hoone laiem külg) avaneks Peetri platsile ja uue liiklussõlme poole oleks pööratud hoone külgfassaad.²² Ekspertkomisjoni hinnang tekitas eriarvamusi ja vaidlusi. Lõpuks otsustati 1964. aastal, et parem on asetada hoone ikkagi ehitusprojekti lahendusest lähtuvalt. Puškini tänava kui linna ühe peatänavana kaugvaade on sellisel moel parem, kuna veetorn-elamu kitsam külg mõjub suunavalt. Peetri platsi põhjapoolne haljastatud külg on sobivalt lõpetatud allakriipsutatud vertikaaliga.²³

Ruumiselt lõpetab kõrghoone mõlema väljaku geomeetriad hästi (võrdluseks esitatakse allpool pildid enne ja pärast veetorn-elamu ehitust, ill 15-18) ning moodustab Peetri platsi põhjapoolse frondi. Samuti mõjub hoone maamärgina: kõrghoone on nähtav Sõpruse sillalt (ill 14), Puškini tänavalt (ill 18, 19) on nähtav ca 500 m kauguselt lõunast ja põhjast, Kerese tänavalt (ill 21, 22) ca 800 m kauguselt ja Tallinna maanteelt (ill 23, 24) ca 900 m kauguselt. Hoone eristub ümbruskonnast ka kõrguselt (ill 20).



Illustratsioon 14. Vaade Narva suunas Sõpruse sillalt. ²⁴

²² Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

²³ Narva veetorn-elamu. Šifrikaust. RA, ERA.T-14.4.-6.6515.

²⁴ Vaade Narva suunas Sõpruse sillalt, ligikaudu 1992. Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 2971:3049



Illustratsioon 15. Vaade Peetri platsi loodenurgale enne veetorn-elamu ehitamist 1957. a.²⁵



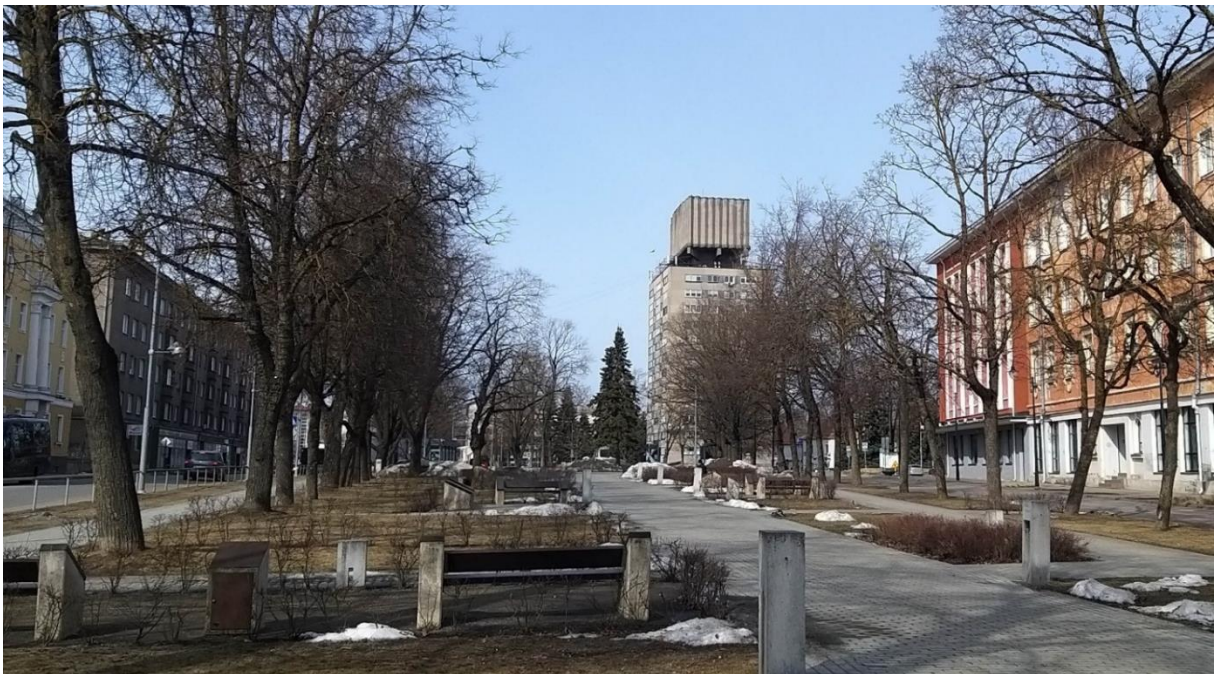
Illustratsioon 16. Vaade Peetri platsi loodenurgale peale veetorn-elamu ehitamist 1980. a.²⁶

²⁵ Lenini ausamba avamine Narvas 1957.a, Narva Muuseum NLM F 43:3.

²⁶ Teatejooks mööda kangelaslinnu, Saksamaa üle võidu 35. aastapäevaks, XXII olümpiamängudeks, Narvas, 10. mai 1980. Narva Muuseum NLM F 507:3.



Illustratsioon 17. Vaade Puškini tänavale Tuleviku tn suunas lõunast enne veetorn-elamu ehitamist (1955-1965).²⁷



Illustratsioon 18. Vaade Puškini tänavale ja veetorn-elamule Tuleviku tn suunas lõunast.

²⁷ Narva, Puškini tänav. Narva Muuseum NLM F 144:21.



Illustratsioon 19. Vaade veetorn-elamule Puškini tänavalt põhjast.



Illustratsioon 20. Vaade Baltijets tehasesst veetorn-elamu suunas.²⁸

²⁸ Narva: tehas Baltijets. Kõrgvaade katuselt veetorn-elamu suunas. Eesti Arhitektuurimuseum EAM Fk 20179



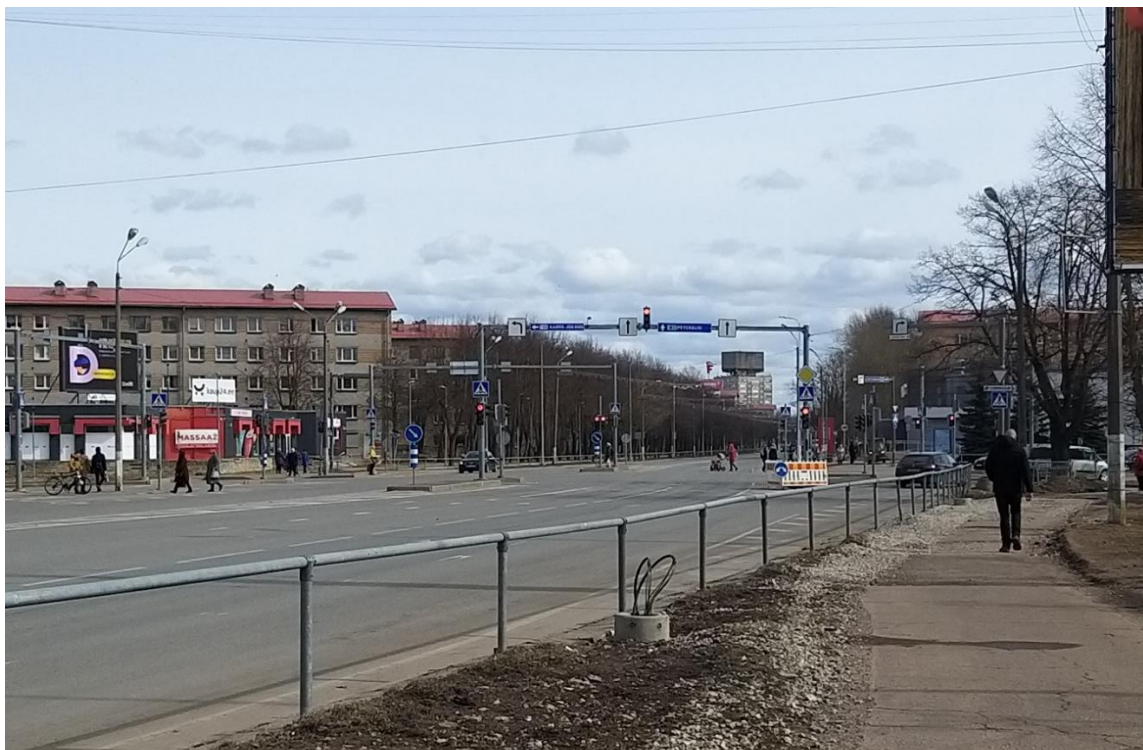
Illustratsioon 21. Lähivaade ringristmikult Kerese tn suunalt.



Illustratsioon 22. Vaade Kerese tänavalt ca 800 m kauguselt.



Illustratsioon 23. Lähivaade ringristmikult Tallinna mnt suunalt.



Illustratsioon 24. Vaade Tallinna maanteelt ca 900 m kauguselt.

4. Hoone ehitus- ja kasutuslugu

Narva veetorn-elamu kavatseti alguses ehitada tüüpprojekti nr 4-18-13 järgi.²⁹ Kuna linnal polnud tehnilisi võimalusi ehitada kõrghoone raudbetoonkehandit liugraketise kasutamise, taotleti luba individuaalprojekti järgi ehitamiseks monteeritava raudbetoonkarkassiga.³⁰

1962. aastal oli läbi viidud arhitektuurne võistlus Narva veetorn-elamu ehitamiseks. Esimese preemia sai arhitekt Henno Sepmanni töö nimega „TORN“ ning võistluse žürii on soovitanud linnale selle ka ellu viia.³¹ Narva veetorn-elamu projekt valmis 1964. aastal ning hoone anti kasutusse veebruaris 1970. aastal.³²

Suurte ehitusmahtude tõttu oli 60ndatel ehituskvaliteet madal. See on kajastatud ka veetorn-elamu ehitusdokumentides. 1969. a tuvastati, et ehituses on tõsiselt rikutud ehitusnorme, projekti ja autorijärelevalve juhiseid.³³ Ka korteriühistu esindaja on kinnitanud, et remonttööde teostamise ajal on täheldatud lohakalt ehitatud konstruktsioone.

Veetorn-elamu projekti taheti korduvalt kasutada 1968. aastal Pärnu linnas, kuid projekti autor sellega ei nõustunud.³⁴ Autor ei nõustunud ka projekti korduva kasutamisega Paides 1970. aastal. Projekteerija on arvanud, et „Narva veetorn-elamu on niivõrd erimeelne, eriti paakide osa, et seda meie vabariigis korrata ei oleks õige“.³⁵

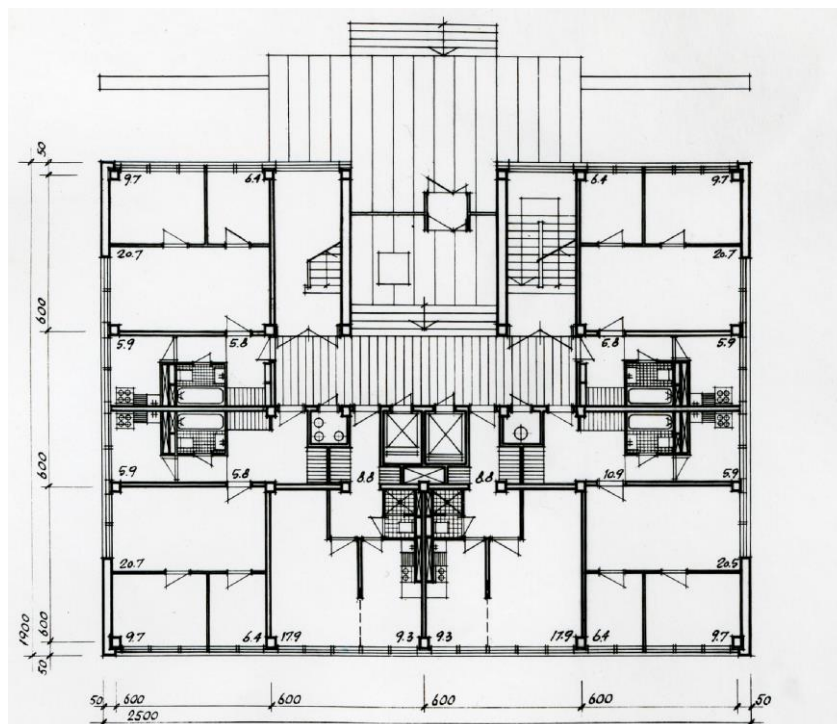
Narva veetorn-elamu oli algselt projekteeritud korterelamuna, hoonesse planeeriti 83 korterit.³⁶ Hiljem aga hoone funktsionaalsus muutus. Soodsa asukoha tõttu hakati kasutama kortereid äripinnana. Käesoleva töö koostamise hetkeks on riikliku ehitisregistri andmete kohaselt hoones 67 eluruumi ja 10 mitteeluruumi. Mõned korterid on ühendatud suurema pinna saamise eesmärgil. Korterisiseseid ümberehitusi on soodustanud ka karkassehitise süsteemi kasutamine. 90ndatel kogunes hoonesse arvukalt asotsiaalseid ja kriminaalseid isikuid, elanikud ei tundnud ennast trepikodades ja liftides viibides turvaliselt. Olukorra parandamiseks oli korteriühistu sunnitud korraldama fuajeis valvet, mis toimib ka tänapäevani.

^{29, 30, 33} Narva veetorn-elamu. Šifrikaust. RA, ERA.T-14.4.-6.6515.

^{30 31 32 34 35} Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

5. Hoone planeering

Valminud veetorn-elamus on 12 elukorrust, veepaagid lahendati eraldi mahuna põhimahu peal. Ehitise planeering on lihtne ja loogiline. Peasissepääsust pääseb avarasse fuajeesse, millesse avanevad trepikodade, liftide ja koridoride ukсед (ill 27). Taoline lahendus on toleaegete korterelamute jaoks ebatüüpiline. Üldiselt oli 60ndatel kombeks ehitada võimalikult kompaktselt ja säästlikult, seetõttu fuajeedest kortermajades sageli loobuti.³⁷ Igale tüüpkorrusele projekteeriti 7 korterit, millest oli 4 kolmetoalist (hoone nurkades) ja 3 ühetoalist. Hoone keskel on koridor, mille ümber on tehnilised ruumid: kaks lifti, prügi- ja tehnosüsteemide šahtid. Hoonesse on kavandatud kaks trepikoda (ill 28). Põhimahu kohal on tehniline korrus ja veemahutitega ruum. Läbi 12. korruse katuseeluugi pääseb katusele, millest on võimalik jõuda tehnilise korruseni ja sealt edasi veemahutite juurde. Soklikorrusel on soojus- ja veemöödusõlm, kilbiruum, prügikonteinerid ja panipaigad (vt ill 29).³⁸

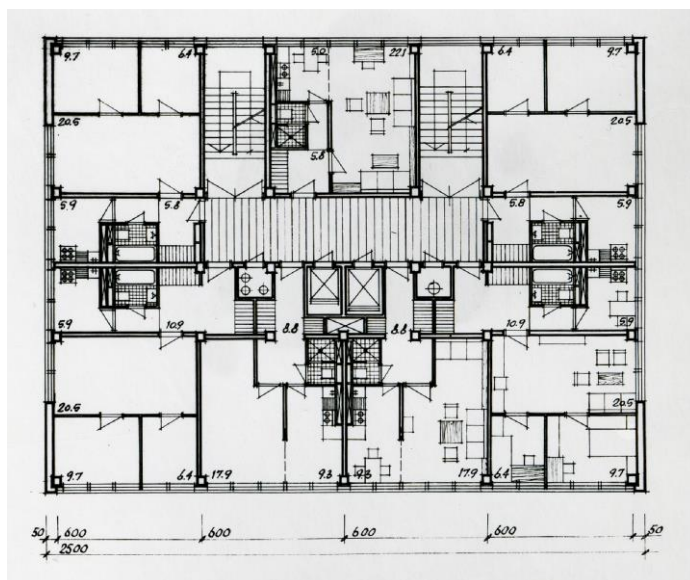


Illustratsioon 27. Esimese korruse plaan.³⁹

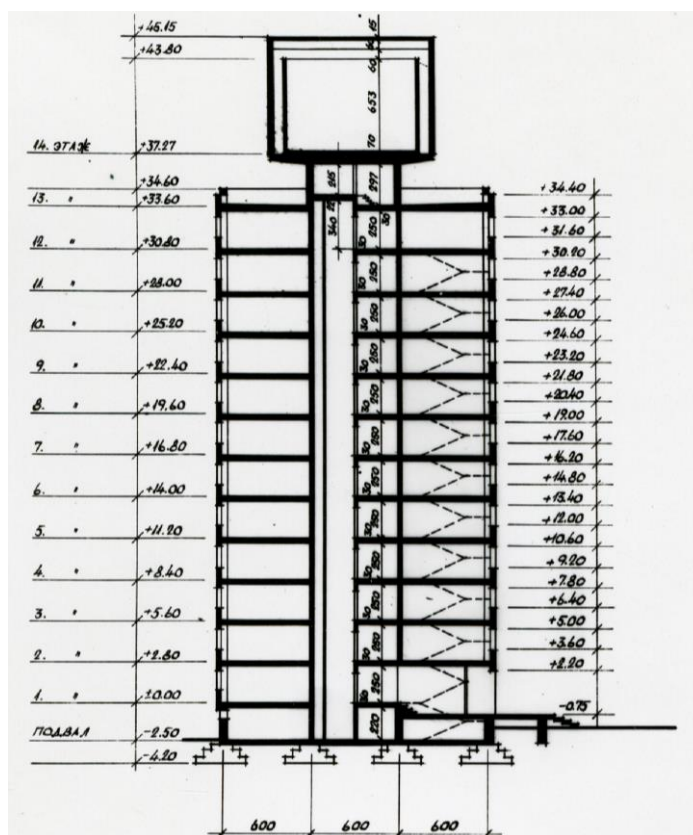
³⁷ А. М. Журавлев, А. В. Иконников, А. Г. Рочегов. Архитектура Советской России = Architecture of the Soviet Russia. Москва : Стройиздат, 1987

³⁸ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

³⁹ Narva veetorn-elamu. Projekti reprod, hoone fotod. Arhitekt Henno Sepmann. Eesti arhitektuurimuuseumi fotokogu, EAM fk 18606.



Illustratsioon 28. Tüüpkorruse plaan.⁴⁰



Illustratsioon 29. Lõige.⁴¹

⁴⁰ Narva veetorn-elamu. Projekti reprod, hoone fotod. Arhitekt Henno Sepmann. Eesti arhitektuurimuseumi fotokogu, EAM fk 18606.

⁴¹ Samas.

Narva veetorn-elamu veemahutid projekteeriti Narva linna veevarustuse projektlahenduse järgi tippude katmiseks, võrgu veesurve ja pumpade töö ühtlustamiseks.⁴² On teada, et paraku ei olnud veetorn-elamu kunagi töötanud. Rahvasuus räägitakse, et põhjuseks olid lekked mahutite konstruktsioonides, kuid arhiivi dokumentidest tuleb välja, et veetorn-elamu ei saanud lülituda tööle ettenähtud tehnoloogia kohaselt, kuna tegelikud rõhukaod linnavõrgu torustikes ületasid normatiivseid 2-3 korda.⁴³

6. Tehnilise seisukorra kirjeldus

Hoone kirjeldus on koostatud algse ehitusprojekti (koostaja RPI Eesti Projekt), 2005. a ekspertiisi ja 4. aprillil 2022. aastal toimunud visuaalse vaatluse alusel. Vaatlus toimus koos Puškini tn 20 korteriühistu esindajaga, kes andis suuliselt kommentaare. Vastavalt 2005. aasta ehitise ekspertiisile on hoone projekteeritud hästi. Hoonel on tuvastatud mõningad kahjustused, millede põhjuseks on ehitusmaterjalide madal kvaliteet ning keskkonnamõjud.⁴⁴ Hoone üldine seisukord on rahuldav, kuid see on ca 50. aastat olnud pidevas kasutuses ja seetõttu kohati amortiseerunud ning vajab renoveerimist.

Maa-alused konstruktsioonid

On tõenäoline, et veetorn-elamu on osaliselt rajatud Teises Maailmasõjas hävinud ehitiste vundamentide kohale. Vastavalt ehitusprojekti andmetele Teises maailmasõjas hävinud kivihoonete varemed koristati, tasandati koos ehitusprahiga ja saadi maa-ala suhteliselt tasane reljeef. Sõjas säilinud Tuleviku tn 6 ja 6a majade ümbrusesse jääb nähtavaks tasandamata süvend sügavusega 1-1,7 m, veetorn-elamu ehitusplats osaliselt paikneb sellel süvendil. Vana vallikraav jääb veetorn-elamust ca 20 m kirdesse. Vastavalt ehitusprojekti geoloogilistele uuringutele oli alal veel säilinud vana kultuurikiht.⁴⁵ Kohalike elanike sõnul on hoone läheduses trasside ümberehitusel paljastunud vanade ehitiste vundamendid.

Veetorn-elamu vundamentideks on monteeritud raudbetoonplokkidest postid monoliitraudbetoonplaadil, mis toetuvad paepinnasele.

⁴² Narva: linna veevarustuse rekonstrueerimine. RA, ERA.R-1992.2.304.

⁴³ Narva veevarustuse rekonstrueerimise korrektuur. RA, ERA.R-1992.2.686.

⁴⁴ Kandekonstruktsioonide ekspertiis. Puškini tn 20, Narva. Ehituskonstruktsioonide Tugevdamine OÜ, töö nr 4-2005. Jaanuar-märts 2005.

⁴⁵ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

Sokliseinad on laotud raudbetoonplokkidest ja viimistletud krohviga. Algse ehitusprojekti järgi tuli sokliseinad viimistleda terrasiitkrohviga.⁴⁶ Soklikorruse siseseinad on laotud silikaattellisest.

Visuaalsel vaatlusel ei tuvastatud vundamentide vajumisest tulenevaid deformatsioone või pragusid. Küll on aga märgatavad sokliseinte välispinna niiskuskahjustused, hüdroisolatsioon seinä nähtaval osal puudub (ill 30).



Illustratsioon 30. Sokliseina niiskuskahjustused.

Kandekonstruktsioon

Hoone kandekonstruktsiooniks on monteeritud raudbetoonkarkass sammuga 6x6 m. Karkassi raamid on omavahel seotud jäikusdiafragmade ja paneelvahelagedega (ill 31). Korruse kõrgus on 2,8 m.⁴⁷

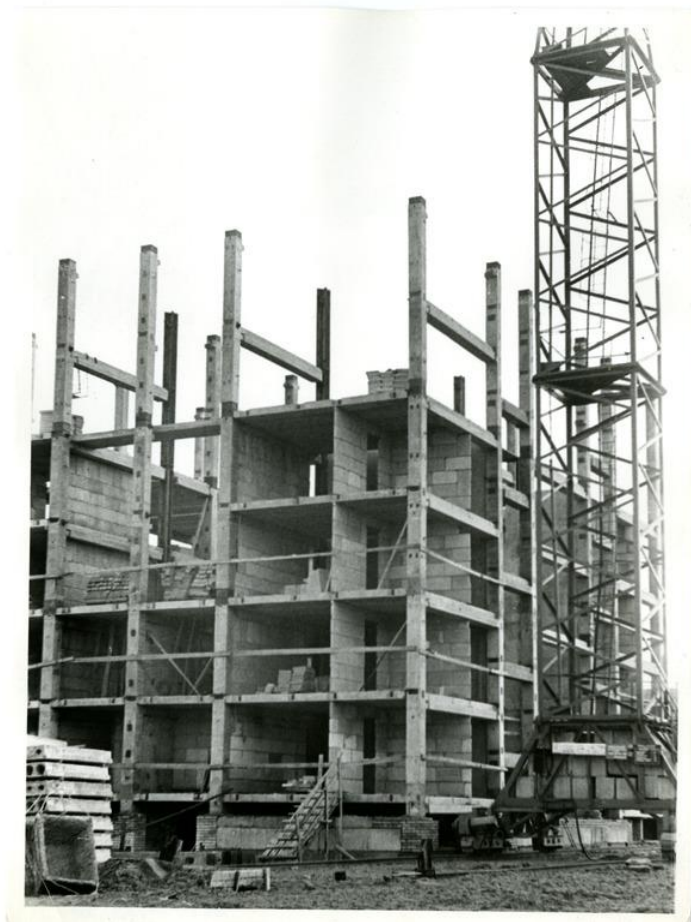
Liftišahtid on lahendatud monteeritud raudbetoonpaneelidest paksusega 120 mm. Liftišahti konstruktsioonid on muudest konstruktsioonidest eraldatud helineelavate sõlmedega (oli ette nähtud 4 cm õhuvahet, vahtsilikaltsiitplaat ja krohv).⁴⁸

Visuaalsel vaatlusel viiteid kandekonstruktsiooni kahjustustele (deformatsioone, pragusid vms) ei täheldatud, kuigi korteriühistu esindaja sõnul remonttööde käigus konstruktsioonide avamisel olid märgatavad visuaalselt lohakalt teostatud konstruktsioonid ja sõlmed.

⁴⁶ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

⁴⁷ Samas.

⁴⁸ Samas.



Illustratsioon nr 31. Maja ehitamine Peetri väljaku äärde, 1967.⁴⁹

Välisseinad

Hoone välisseinad on mittekandvad. Tegemist on tehases ettevalmistatud riputatavate vahtsilikaaltsiitpaneelidega (ill 32). Vastavalt ehitusprojektile on välisseina paneelide paksuseks 300 mm, paneelise sisepind oli ette nähtud soojustada TEP-plaadiga paksusega 50 mm ja krohvida.⁵⁰

Sellise konstruktsiooni ligikaudseks soojusläbivuseks võiks arvestada 0,49 W/m²K (materjalide soojuserijuhtivused võetud Kredexi juhendmaterjalist⁵¹). Seda võiks tänapäeval pidada ebapiisavaks, aga vastavalt korteriühistu esindaja sõnadele pole elanikel hoone üldise soojapidavuse suhtes etteheiteid ning hoone soojustamist pole kaalutud.

⁴⁹ Maja ehitamine Peetri väljaku äärde. 1967. Narva Muuseum NLM F 189:40

⁵⁰ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

⁵¹ KredExi juhendmaterjal: Liginullenergia eluhooded. Piirdetarindite liitekohtade joonsoojusläbivuse arvutus.



Illustratsioon nr 32. Vaade 12- korruselise elamu ehitusele Narvas.⁵²

Riputatavate paneelide vahelised vuugid on ca 2 cm paksused. Visuaalsel vaatlusel on märgatavad praod ja vuukide pudenemine (ill 33). Lisaks on osades kohtades ebakorrektselt teostatud akende vahetus ning on märgatavad tühimikud konstruktsioonides. Sellistes kohtades puhub külma ilmaga läbi. Mõnedes kohtades on praegused proovitud parandada ehitusvahuga.

⁵² Vaade 12- korruselise elamu ehitusele Narvas. Fotis EFA.250.0.59112



Illustratsioon 33. Osad välisseinapaneelide vuugid pudenevad ja pragunevad. Pildil hoone kirdepoolne nurk.

Riputatavad vahtsilikaalpaneelid on viimistletud marmorpuruga, mis on kohati alla kukkunud. Kohalikud on täheldatud, et marmorpuru tuleb ka tugeva tuule korral lahti. Kohati on teostatud kohtparandusi seguga (ill 34).



Illustratsioon 34. Marmorpuru faktuur välisseinal.

Vahelaed

Vahelaed on monteeritud raudbetoon õõnespaneelidest paksusega 220 mm. Soklikorruse kohal on vahelagi soojustatud.

Visuaalsel vaatlusel deformatsioone ei täheldatud.

Põhimahu katuslagi

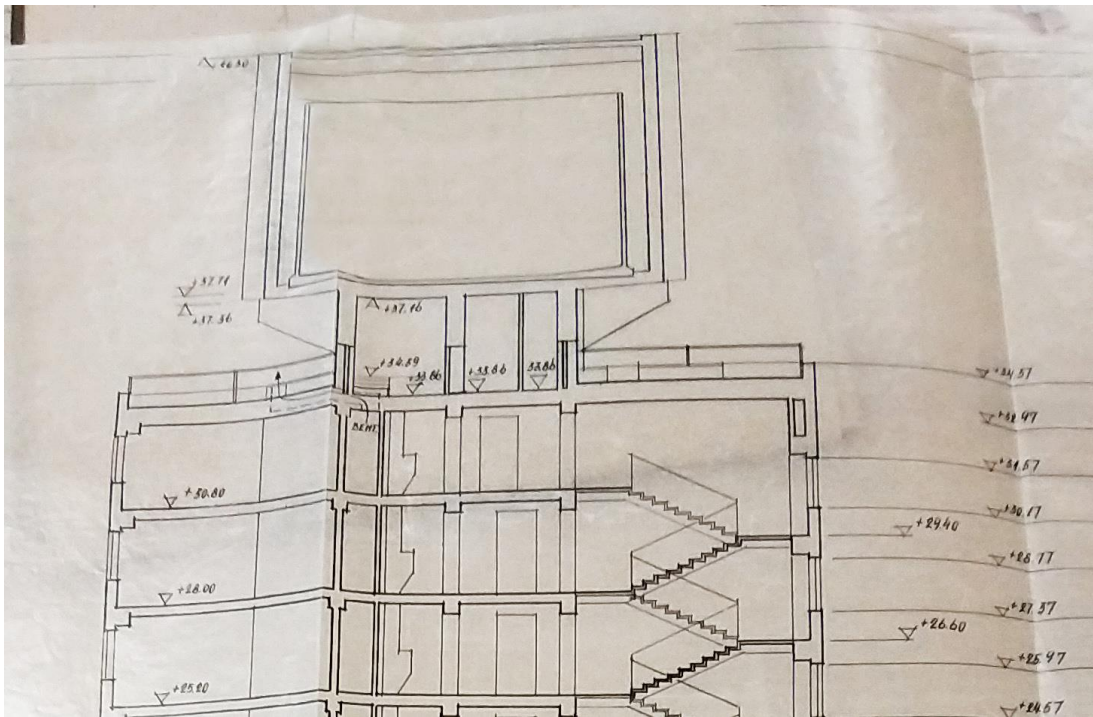
Katuslagi on monteeritavatest raudbetoon õõnespaneelidest paksusega 200 mm, soojustatud TEP-plaatidega 200 mm, kaetud ruberoidiga, sisemise vihmaveearavooluga. Katusekate oli hiljuti remonditud ning läbijookse ei esine, küll aga esitavad katusekattele ohtu veemahutitest alla kukkuvad silikaatkivid (ill 35).



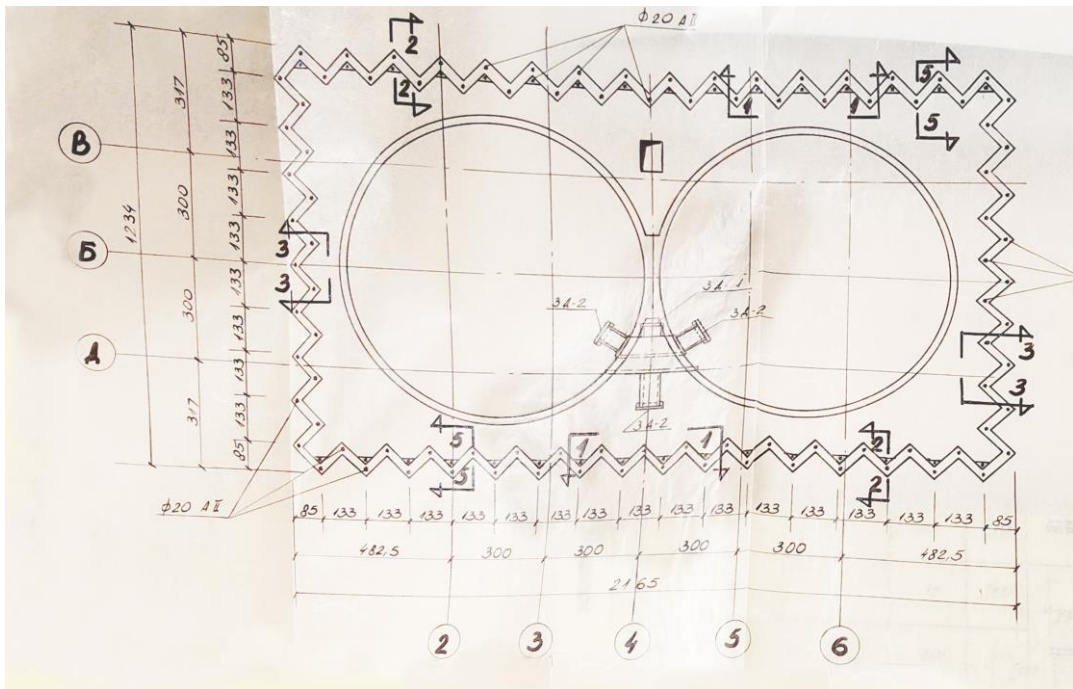
Illustratsioon 35. Põhimahu katuslagi, millel on nähtavad mahutikonstruktsiooni seintelt alla kukkuvad silikaattellised.

Veemahutid

Veemahutite välisseinad on silikaattellisest, mis on jäikuse suurendamiseks laotud segmentidena üksteise suhtes nurga all. Nurgad on tugevdatud monoliitse raudbetooniga (ill 37). Seinad toetuvad konsooltaladele ning need omakorda hoone keskel olevatele postidele (ill 36). Vahelagi on monoliitsest raudbetoonist paksusega 60 cm. Mahutid on metallist, iga mahuti maht 400 m³.



Illustratsioon 36. Mahutite lõige.⁵³



Illustratsioon 37. Mahutite plaan.⁵⁴

⁵³ Väljavõte jooniselt. Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

⁵⁴ Samas.

Veemahutite konstruktsioonid vajavad tähelepanu ja remonti. Silikaatkividest seinad varisevad, see probleem oli üleval juba 2005. aastal. Katusekattekonstruktsiooni kahjustuste tõttu sadeveed tungisid kandekonstruktsioonidesse ja ruumidesse ning see omakorda tingis kivide välja kukkumise. Kohati kasvavad konstruktsioonist välja taimed ning on näha vetikaid ja soolkahjustusi (ill 38). Mahutite alusplaadi ja konsooltaladel on kohati paljastunud ja roostetanud armatuur (ill 39).⁵⁵



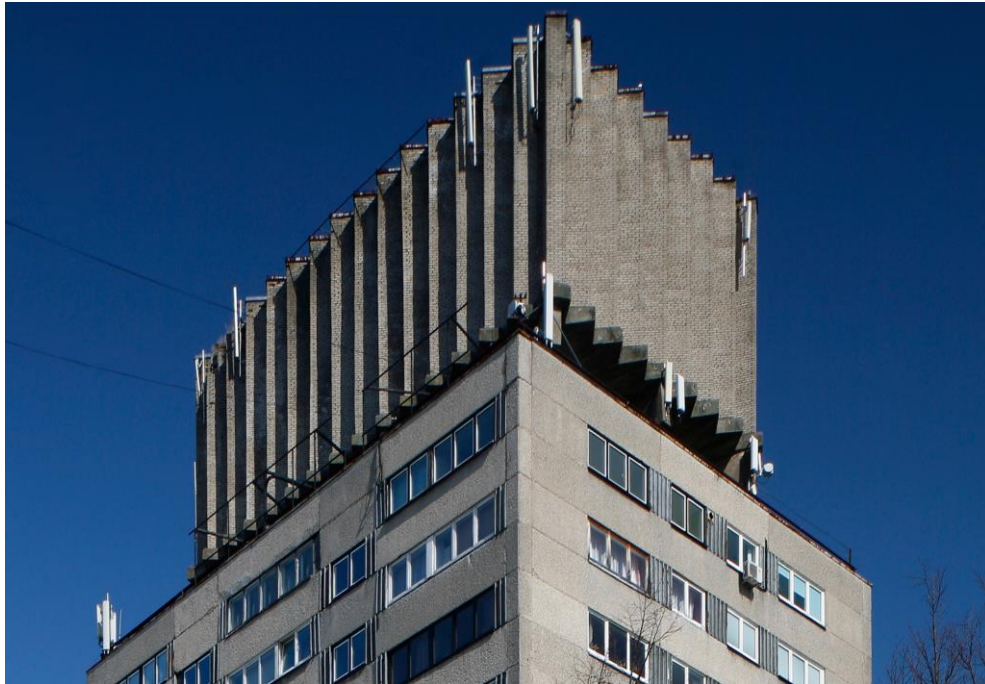
Illustratsioon 38. Kiviseina ja konsooltalade kahjustused.



Illustratsioon 39. Mahutite alusplaadi kahjustused.

⁵⁵ Kandekonstruktsioonide ekspertiis. Puškini tn 20, Narva. Ehituskonstruktsioonide Tugevdamine OÜ, töö nr 4-2005. Jaanuar-märts 2005.

2005. a ekspertiis arvas, et kahjustuste võimalikuks põhjuseks on ka see, et oma asukoha ja kõrguse tõttu kasutatakse hoonet igasuguste antennide ja muude tehnoseadmete paigaldamiseks. Varem kinnitati seadmed veepaakide seinte külge (vt ill 40), nüüd on seadmete jaoks ette nähtud omaette metallkarkass, mis kinnitub vahekorruse seinte külge (vt ill 38).



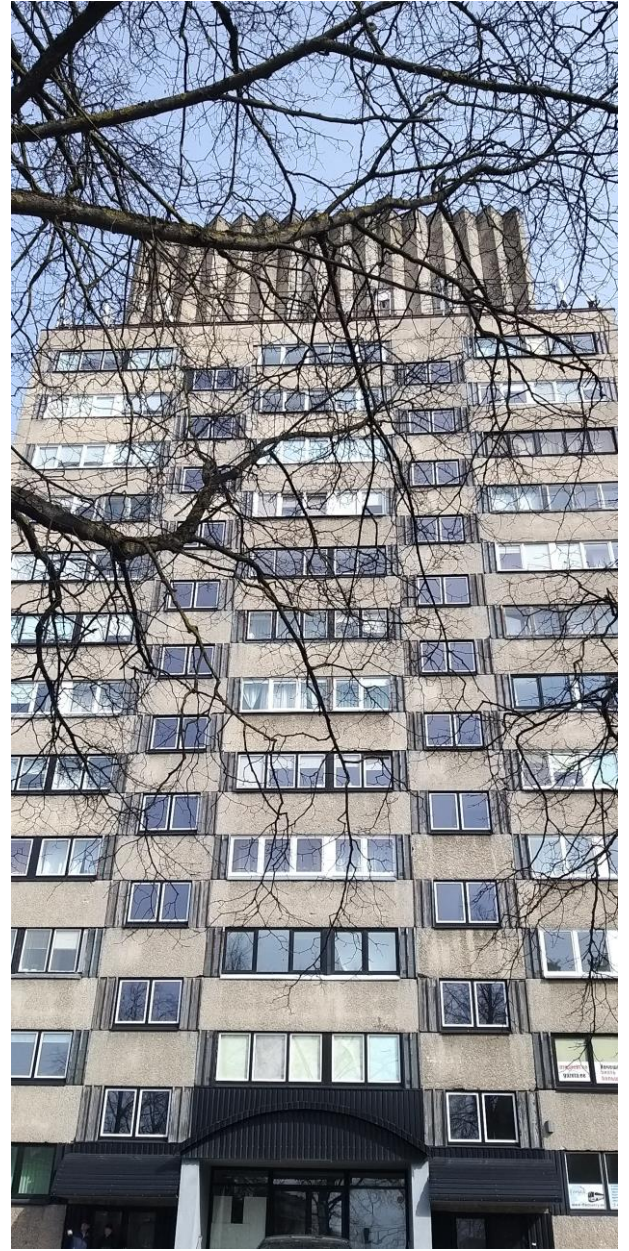
Illustratsioon 40. Seadmed veepaakide seinal enne kivikonstruktsioon varisemist. Väljavõte fotost.⁵⁶

Avatäited

Algselt olid hoone aknad puidust: valged raamid mustas lengis, värvitud õlivärviga. Akende vahele oli kavandatud tuulutuskilp, mis oli tehtud puidust ja kaetud värvitud tsingitud teraslehega.

Algeid aknaid on säilinud vähe. Enamasti on puitaknaid vahetatud plastikakende vastu, osadel on jälgitud algset värvilahendust, osad on tervenisti valged. Trepikodade ja soklikorruse aknad vahetati välja originaalvärvitoonides plastikakende vastu (orienteeruvalt 2009-2010. aastal). Akende materjali valiku tingis nende soodsam hind ja eeldatav hooldamise lihtsus. Peasissepääsule paigaldati uus alumiiniumuks. Originaalsed akendevahelised tuulutuskilbid on säilinud. Osades korterites on akende alla paigaldatud tehnoseadmed. Vt illustratsioon 41.

⁵⁶ Eesti Arhitektuurimuuseumi fotokogu, EAM Fk 19142.



Illustratsioon 41. Vaade kirde- ja edelafassaadile.

Trepid

Sisetrepid on monteeritud raudbetoonist, terrazzo-kattega. Trepid on algsed, üks trepikoda on remonditud (Narva Kutseõppekeskuse ehitusõpilaste praktikatööde käigus): on uuendatud siseviimistlusmaterjale, trepiastmete pinda puhastati. Mõlemas trepikojas on säilinud algsed trepipiirdeid, remonditud trepikojas värskendati ka piirdeid (vt ill 42).

Välistrepp on monoliitraudbetoonist, terrazzo-kattega.



Illustratsioon 42. Algne remontimata ja remonditud trepikojad.

Interjöörid

Korterite algse ehitusprojektiga kavandatud siseviimistlus oli lihtne ja lakooniline. Projekti järgi pidid korterite põrandad olema kaetud linoleumiga, san.ruumid metlahh-plaatidega. Korterite ruumide seinad olid ette nähtud tapeediga katmiseks. Köökide ja san.ruumide seinad värviti õlivärviga, laed värviti liimvärviga. Kavandati ka sisseehitatud puidust kappe ja antresoole.⁵⁷

⁵⁷ Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.

Kuna hoone oli aastate jooksul aktiivses kasutuses, siis ei ole teada, mis mahus on korterites säilinud originaalne siseviimistlus. Internetis kinnisvaraportalides esitatud fotodest nähtub, et ruumid on ikkagi enamasti remonditud ning algsed viimistlusmaterjalid on asendatud kaasaegsematega. Äripindadena kasutatavates ruumidesse on sageli paigaldatud ripplagi.

Algse lahenduse järgi koridoride laed ja seinad krohviti ja värviti. Lagi oli värvitud valgeks, koridori seintel kasutati intensiivset sinaks-rohelist ja trepikojas sinist tooni värvi. Uste piirde- ja põrandaliistud olid värvitud pruuniks. Põrandad kaeti väikesemõõdulise 10x10 cm punase metlahh-plaadiga. Ühiskasutatavate ruumide algne siseviimistlus oli küllaltki värviline ja kontrastne, aga samas harmooniline (ill 45).

Veetorn-elamu fuajee (ill 43), ühe trepikoja ja mõne korruse koridori (ill 44) siseviimistlust on hiljuti värskendatud. Seinad krohviti ja värviti heledates toonides värvidega (roheline, kollane ja helesinine). Põrandad kaeti 30x30 cm keraamilise plaadiga. Osades ruumides paigaldati ripplagi.



Illustratsioon 43. Vaade fuajeele.



Illustratsioon 44. Vaade remonditud koridorile.



Illustratsioon 45. Algne koridori viimistlus.

Muud detailid

Liftid

Veetorn-elamu on esimene kõrghoone Narvas ja sellest lähtuvalt ka esimene hoone, kuhu olid paigaldatud liftid (2 tk). Võib öelda, et tegemist oli uue vaatamisväärsusega linnas.

Liftišahtide suurus on 1400x1600 mm. Algsed liftid vahetati u 2009-2010. aastal välja ning väidetavalt oli samuti tegemist esimese hoonega Narvas, kuhu paigaldati uued kaasaegsed liftid.

Veetorni seadmed

Seoses algselt kavandatud funktsiooniga paigaldati hoonesse arvukalt seadmeid veetorni funktsioneerimiseks. Osad seadmed on veel omal kohal alles (ill 46), osad teisaldati või varastati. Veepaagid ise on samuti säilinud.



Illustratsioon 46. Näited säilinud seadmetest.

Juurdeehitused

Hoonel on hilisemad juurdeehitused peasissepääsu metallist varikatuste ja kagufassaadil poe trepistiku ja sissepääsu näol (ill 47).



Illustratsioon 47. Peasissepääsu ja kagufassaadi hilisemad juurdeehitused.

Muu

Kohapealse vaatluse käigus leidis üks ca 1 m kõrgune metallist trepp, millel on jäädvustatud ehituse aastaarv (ill 48). Trepp paikneb mahutitealuses ruumis, kust pääseb põhimahu katusele.



Illustratsioon 48. Metalltrepp aastaarvuga.

Veepaakide uus funktsioon

Korterühistu soovib leida veepaakidele uut funktsiooni, erinevaid ettepanekuid on avaldanud ka teised ettevõtjatest entusiastid. Arutelude käigus pakuti erinevaid avalikke funktsioone: restoran või kohvik, diskoteek vms.

Koos ettepanekutega paigutada paakidesse avalikud funktsioonid tõusid ülesse küsimused kõrvaliste isikute viibimisest hoones, elanike privaatsusest ja turvalisusest. Need küsimused tekitasid omakorda diskussioone, kas avalikult kasutatavad paagid vajaksid omaette eraldatud sissepääsu ja täiendava juurdeehituse (klaasliftid vms) rajamist. Lisaks vajaksid veemahutite ja neid ümbritseva ruumi konstruktsioonid ümberehitamist kasvõi loomuliku valguse, evakuatsiooni, suitsueemalduse või muu teise normi täitmiseks.

Selget visiooni mahutite taaskasutamiseks hetkel ei ole, kuid uut funktsiooni otsitakse jätkuvalt.

7. Hoone väärtused

Allpool esitatakse väärtused nimekirjana:

1. Kindlasti ei saa mainimata jätta väärtusi, mis võivad veetorn-elamu ümbruses maa sees peidetud olla. Hoone asub arheoloogiliselt oluliselt alal. Kaevetööde käigus on suur tõenäosus sattuda Teise maailmasõjaeelsete kivihoonete jäänustele, võimalik, et ka uusaegsetele kindlustusrajatistele.
2. Veetorn-elamu hoone põhiväärtuseks on kahtlemata selle olemine oma ajastu sümboliks. Veetorn-elamu on kasvava Narva märk ja linna esimene kõrghoone.
3. Sümbolina olemine tähendab mingi ebamateriaalse väärtuse kujundlikku edasikandmist, aga Narva veetorn-elamul on ka kindel funktsionaalne linnaehituslik tähendus. Hoone on ehitatud maamärgiks ja see funktsioneerib maamärgina ka tänapäeval. Hoone tähtsust kinnitavad ka projekteerimise käigus tekkinud arutelud selle asetuse üle. Ehituse ajal markeeris kõrghoone tähtsaimat kohta linnas – administratiivset keskust ja peaväljakut. Ala võib ka täna pidada keskuseks ning selles saavad kokku Narva linna põhjaosa peatänavad. Visuaalselt on hoone nähtav Narva linna eri kohtadest ja ka Sõpruse sillalt. Väärtuseks on hoone vaadeldavus.
4. Kahtlemata on Narva veetorn-elamu ka oma ajastu arhitektuuriline sümbol ja modernistliku arhitektuuri üks silmapaistvamatest näidetest. Hoonel on vabaplaneeringuline asetus krundil, vorm on lakooniline, aga samas ilmekas. Vormi rõhutab lintakende motiiv. Hoone välisilme on põhiosas säilinud autentsena (v.a juurdeehitused ja avatäidete vahetused).

5. Ehitusaja tõttu kuulub veetorn-elamu nn “nõukogudeaegse” ehituspärandi hulka. Rahvasuus kasutatakse sõna “nõukogudeaegne” sageli negatiivse alatooniga. Käsitletava aja ehitiste väärtus ei ole tavainimesele ilmne võrreldes näiteks mõne Teise maailmasõjaeelse hoonega. Mälestuste tõttu võidakse seostada perioodi näiteid millegi ebameeldiva või ebaprogressiivsega, kuid samas võib see mõnes inimeses tekitada nostalgiatunnet. Nõukogudeaegne pärand ei ole ühiselt mõistetav ning trendid näitavad selgelt, et see täna parakult hävib (mitte alati pahatahtlikult, vaid ka näiteks inimlikult arusaadavalt elamistingimuste parendamise tulemusel vms sarnasel viisil) ning autentseid näiteid säilib üha vähem. Narva veetorn-elamus on veel säilinud autentseid originaaldetaile (siseviimistlus osades koridorides ja ühes trepikojas, võimalik, et ka mõnes korteris), kuigi visuaalselt on need küllaltki amortiseerunud. Lisaks on säilinud ruumide planeerimise põhimõte: korterid paiknevad tehnilise tuumiku ümber. Põhimõttelist ümberplaneerimist pole tehtud (v.a korteritesisesed ümberhitused).
6. Vaatamata sellele, et kõrghoone kunagi ei funktsioneerinud veetorni otstarbel, on selles veel säilinud mõned seadmed.

8. Soovitused rekonstrueerimiseks

Narva veetorn-elamu seisukorda võib pidada rahuldavaks ning selle säilitamine ja remontimine on võimalik laiaulatuslikke ehitustöid teostamata. Hoone renoveerimine on võimalik ilma ulatuslikke sekkumisteta konstruktsioonidesse. Lisaks on mõned säilitamisetpanekud suunatud pigem säilinud väärtuste selgitamisele ja selle kaudu nende kaitsmisele.

Kuna tegemist on kaasomandis oleva hoonega, mis ei ole mälestis, ning korteriomanike vahendid rekonstrueerimiseks on piiratud, peaksid kavandatavad ehitustegevused olema teostatavad vähima võimaliku kuluga. Vastasel korral võivad ehitustööd jääda teostamata ning hoone seisund halveneb. Ehitusprotsess ise peaks olema võimalikult vähe häiriv, kuna hoones on arvukalt kortereid ning inimeste välja kolimine remondi ajaks ei oleks mõeldav. Lisaks teeb remonttöid keerukaks asjaolu, et tegemist on kõrghoonega ning ülemistel korrustel ja veemahutite osas vajaksid ehitustööd eritehnikat, mis on korteriühistu jaoks samuti küllaltki kulukas.

Allpool esitatakse soovitused Narva veetorn-elamu väärtuste säilitamiseks ja renoveerimiseks:

1. Kuna tegemist on linna sümboli ja maamärgiga, siis on oluline objekti väärikalt eksponeerida linnaruumis ja säilitada selle maksimaalne vaadeldavus. Oleks soovitatav täpsemalt uurida ja määratleda vaatekoridorid (lisaks Tallinna ja Peterburi mnt, Kerese ja Puškini tänavatele), kus ehitustööde ja kõrghaljastuse planeerimisel tuleks arvestada veetorn-elamu vaadeldavusega. Kindlasti tuleks arvestada maksimaalse vaadeldavusega hoone lähiümbruses ja Peetri platsil.
2. Oma olulise asukoha tõttu on veetorn-elamu läheduses toimunud arvukalt erinevaid tähtsaid üritusi. Ajaloolistel fotodel on veetorn-elamu jäädvustatud sündmuste taustana. Peetri platsi piirkonna ühiskondliku funktsiooni säilitamine soodustaks ka veetorn-elamu säilimist: hoone, mis asub olulises kohas peaks ka vähemalt visuaalselt korras olema. Ka vastupidi, Peetri plats on ajalooliselt tähtis koht. Kui selle frondid jäävad aastate jooksul järjepidevalt samaks, siis koha ajalooline väärtus kasvab.
3. Enne kaevetööde läbiviimist Puškini tn 20 kinnistul ja selle ümbruses tuleb teostada arheoloogilised uuringud ja tööde käigus arheoloogilist järelevalvet.
4. Veetorn-elamu ehitise maht tuleks säilitada autentsel kujul. Tuleks vältida suuremahulisi juurdeehitusi, mis rikuksid tornelamu vormi.
5. Välispidist soojustamist tuleks vältida, kuna paneelide välisviimistlus marmorpuruga on niivõrd eriline, et seda oleks raske korrektselt korrata. Lisaks elustavad paneelidevahelised vuugid oma jaotusega kõrghoone monumentaalset mahtu ning välispidise soojustamise korral oleks seda samuti raske korrektselt korrata.
6. Pudenevad paneelidevahelised vuugid tuleks puhastada ja uuesti täita seguga. Marmorpurupaneelide välisviimistluse paranduste teostamisel tuleks pöörata tähelepanu tulemuse visuaalsele korrektsusele.
7. Tuleks vältida uute avatäidete rajamist ja tehnosüsteemide paigaldamist fassaadile. Hoone välisilmet tuleks säilitada maksimaalselt autentsena.
8. Mahutite konstruktsioonid, k.a silikaattellisest välisseinad, tuleb konserveerida ja taastada autentsel kujul. Välisilmet mõjutavaid ümberehitusi ja uusi avatäiteid seinapinnas tuleks vältida. Paljastunud armatuuri tuleks puhastada roostest spetsiaalse lahusega ning seejärel katta seguga uue kaitsekihi tekitamiseks. Uue funktsiooni leidmine veepaakidele oleks igati tervitatav (eriti avalik funktsioon), kuid see ei tohiks rikkuda kogu väärtusliku hoone olemust.

9. Oleks soovitatav taastada kogu hoone ulatuses ühesugune algne lintaknamotiivi lahendus puitakende näol (valged raamid mustas lengis). Äärmisel juhul saaks tolereerida algset värvilahendust jälgivaid muust materjalist aknaid. Plastikakende profiil on tavaliselt puitakna profiilist laiem ning mõjub fassaadile raskepäraselt, seetõttu oleks soovitatav ikkagi kaaluda puitakende (või sobiva profiiliiga metallakende) paigaldamist. Akendevahelised tuulutuskilbid tuleks säilitada ja taastada nende välisilme.

10. Veetorn-elamut ümbritseva maa-ala ümberehituse korral tuleb üle vaadata vertikaalplaneerimise põhimõtteid, et vältida sokliseinte konstruktsioonide kahjustamist. Sokliseinte kaitsmiseks tuleks paigaldada nõuetekohane hüdroisolatsioon.

11. Kui remonttööde käigus avastatakse lohakalt teostatud konstruktsioone, siis tuleks koos pädeva spetsialistiga hinnata nende tegelikku kvaliteeti, mõju ning ümberehitamise vajadust.

12. Algset siseviimistlust ja interjööridetaile (nagu näiteks trepipiirded, originaalsed sisseehitatud kapid vms) oleks soovitatav säilitada. Kui aga otsustatakse uue siseviimistluse kasuks, siis oleks soovitatav jälgida originaallahenduse põhimõtteid (näiteks materjali- või värvivaliku osas, keraamilise plaadi suurust jms). Nõuda algse siseviimistluse säilitamist oleks antud olukorras mõnevõrra keeruline. Mõne keskaegse hoone puhul ei kahtleks inimesed säilinud interjööridetailide väärtuses, nõukogudeaegse pärandi puhul ei ole selle väärtus kõigile selge, mõnes tekitaks see lausa negatiivseid emotsioone. Siiski on oluline teadvustada ka nõukogudeaegse pärandi hävimist ja sellest lähtuvalt säilinu väärtustamise olulisust. Selliste objektide tegelik väärtus kindlasti tugevneb järgnevatel aastatel jooksul. Lisaks on algne interjäär kavandatud hoone autori poolt ning on hoone kui arhitektuuriteose lahutamatu osa.

13. Säilinud veetorni seadmed oleks soovitatav säilitada *in situ* ning võimalusel eksponeerida. Oleks soovitatav säilitada ka ill-l 48 näidatud väike metalltrepp aastaarvuga. Kuigi selle esteetiline väärtus ja eksponeerimise võimalikkus võivad olla küsitavad, on siiski tegemist huvitava detailiga.

14. Kuna eraomanike võimalused hoone arhitektuuriliste väärtuste säilitamiseks ehitise rekonstrueerimisel on sageli piiratud või selline soov võib puududa üldse, tuleb spetsialistidel pöörata suurt tähelepanu eelkõige selgitustööle. Omanikel on võimalik koos eriala spetsialistidega arutada hoone väärtuste ja enda eesmärkide üle ning seeläbi leida tasakaal autentsuse säilitamise ning kasutajate mugavuse ja rahaliste võimaluste vahel.

KOKKUVÕTE

Narva veetorn-elamu näol on tegemist Narva linna ühe tähtsaima hoonega, millesse on koondatud mitmed erinevad eriilmelised väärtused. Tegemist on Narva esimese kõrghoone ja linna sümboliga. Kuna ehitis paikneb linna keskses viie tee ristumiskohal ning on nähtav mitmest suunast (k.a Peterburi maanteelt ja Sõpruse sillalt), on see Narva põhjaosa maamärgiks. Veetorn-elamut oleks oluline väärikalt eksponeerida Narva linnas ning määrata vaatekoridorid tähtsamatelt sihtidelt. On oluline mainida ka uuritava ala ajaloolist ja arheoloogilist väärtust.

Hoone on ka oma ajastu modernistliku arhitektuuri silmapaistvaks näiteks. Vaatamata tendentsile nõukogudeaegse arhitektuuri hävimiseks, on ehitise välisilme küllaltki autentne (v.a avatäidete vahetused ja juurdeehitused maapinna tasandil) ning selles on säilinud algseid interjööri lahendusi ja – detaile. Kuna tegemist on suhteliselt noore ehitisega, siis selle väärtus tugevneb aastate jooksul veelgi.

Narva veetorn-elamu seisukord on rahuldav. Hoone säilitamine ja remontimine on võimalik ilma laiaulatuslikke ehitustööde teostamiseta. Küll aga tekitab raskusi olukord, et tegemist on kõrghoonega ning ehitustööde läbiviimiseks oleks vajalik rakendada eritehnikat. Hoone renoveerimine on võimalik ilma ulatuslikke sekkumisteta konstruktsioonidesse. Kõige rohkem tähelepanu vajab täna mahutite silikaattelimest välisseina konstruktsioon, mis on varisemas. Välisilme parendamiseks oleks soovitatav paigaldada kogu hoone ulatuses ühesugused originaallahendust maksimaalselt jälgivad aknad.

Teised ettepanekud on suunatud pigem säilinud väärtuste selgitamisele. Kuna hoone ei ole riigi või kohaliku omavalitsuse poolt kaitse alla võetud, siis selle säilitamine lasub omanike ja korteriühistu kohustuseks. Kuna eraomanike võimalused ja soovid hoone arhitektuuriliste väärtuste säilitamiseks on sageli piiratud, tuleb pöörata suurt tähelepanu eelkõige selgitustööle. Omanikel on võimalik koos eriala spetsialistidega arutada hoone väärtuste ja enda eesmärkide üle ning seeläbi leida tasakaal autentsuse säilitamise ning kasutajate mugavuse ja rahaliste võimaluste vahel.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Arhiiviallikad

- 1.1. Materjalid Narva linna planeerimise ja hoonestamise kohta. RA, ERA.R-1992.4.113.
- 1.2. Materjalid (protokollid, aktid ja kirjavahetus) Narva linna planeerimise ja hoonestamise kohta II. RA, ERA.R-1992.4.13.
- 1.3. Materjalid (protokollid, aktid ja kirjavahetus) Narva linna planeerimise ja hoonestamise kohta III. RA, ERA.R-1992.4.14.
- 1.4. Narva: linna veevarustuse rekonstrueerimine. RA, ERA.R-1992.2.304.
- 1.5. Narva Peetri väljaku ristmiku rek. Projektülesanne I köide. Arhitektuur-ehituslik ja elektrotehniline osa. Seletuskiri. RA, ERA.T-14.4-6.1101.
- 1.6. Narva veetorn elamu. Projektülesanne. I köide. Seletuskiri ja joonised. RA, ERA.T-14.4-6.1080.
- 1.7. Narva veetorn-elamu. Projekti reprod, hoone fotod. Arhitekt Henno Sepmann. Eesti arhitektuurimuuseumi fotokogu, EAM fk 18606.
- 1.8. Narva veetorn-elamu. Šifrikaust. RA, ERA.T-14.4.-6.6515.
- 1.9. Narva veevarustuse rekonstrueerimise korrektuur. RA, ERA.R-1992.2.686.
- 1.10. Peetri väljaku ehituse eskiisprojekt. Seletuskiri. RA, ERA.T-14.4-6.8776.

2. Internetiallikad

- 2.1. Vana Narva kaardid. Külastusaeg 1.05.2022.
<http://vana.narvaplan.ee/vananarva/index.htm>
- 2.2. Riiklik ehitisregister. Külastusaeg 1.05.2022.
www.ehr.ee

3. Kirjandus

- 3.1. T. Karjahärm. Vana Narva. Ehitised ja inimesed. Tallinn, Argo. 2012.
- 3.2. А. М. Журавлев, А. В. Иконников, А. Г. Рочегов. Архитектура Советской России = Architecture of the Soviet Russia. Москва : Стройиздат, 1987.
- 3.3. О.Коченовский. Нарва: градостроительное развитие и архитектура. Таллинн: Валгус, 1991.

4. Kaardimaterjal

- 4.1. Narva linna tugiplaan, 1944. Rahvusarhiiv, EAM.3.1.346.
<https://www.ra.ee/kaardid/index.php/et/map/view?id=312155>
- 4.2. Narva linna generaalplaan. Tugiplaan. 1964. Rahvusarhiiv, ERA.T-14.4-6.33862.
<https://www.ra.ee/kaardid/index.php/et/map/view?id=104568>
- 4.3. Plan der Stadt Narva. No 7, 19. saj II pool. Rahvusarhiiv, EAA.854.4.96.
<https://www.ra.ee/kaardid/index.php/et/map/view?id=16186>

5. Teised allikad

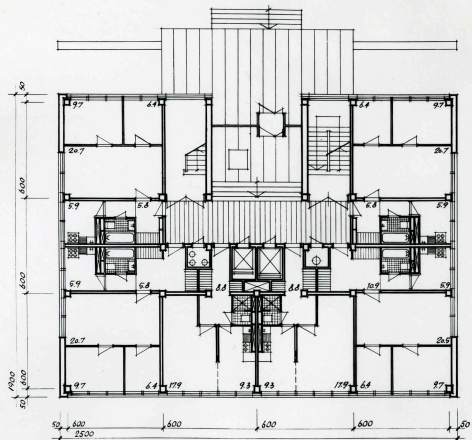
- 5.1. Ida-Virumaa. XX.sajandi arhitektuuri inventeerimine. Koostaja: Lilian Hansar, 2008. Lk 101.
- 5.2. Kandekonstruksioonide ekspertiis. Puškini tn 20, Narva. Ehituskonstruksioonide Tugevdamine OÜ, töö nr 4-2005. Jaanuar-märts 2005.
- 5.3. Kredexi juhendmaterjal: Liginullenergia eluhooned. Piirdetarindite liitekohtade joonsoojuśläbivuse arvutus.
https://kredex.ee/sites/default/files/2019-03/Piirdetarindite_liitekohtade_joonsoojuślabivuse_arvutus.pdf

6. Fotomaterjal

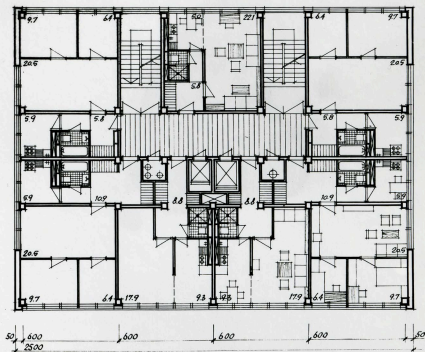
- 6.1. Eesti Arhitektuurimuuseum, EAM Fk 19142.
- 6.2. Eesti Arhitektuurimuuseum, EAM Fk 20179.
- 6.3. Eesti Rahva Muuseum, ERM Fk 2971:3049.
- 6.4. Fotis EFA.250.0.59112.
- 6.5. Narva Muuseum, NLM F 43:3.
- 6.6. Narva Muuseum, NLM F 144:21.
- 6.7. Narva Muuseum, NLM F 189:40.
- 6.8. Narva Muuseum, NLM F 507:3.

LISAD

1. Projektjoonised arhiivimaterjalist: Narva veetorn-elamu. Projekti reprod, hoone fotod. Arhitekt Henno Sepmann. Eesti arhitektuurimuuseumi fotokogu, EAM fk 18606.

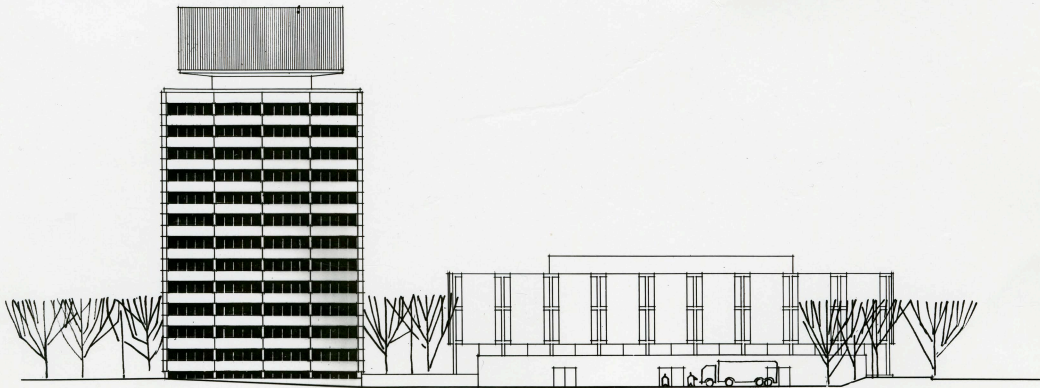


ПЛАН 1-ГО ЭТАЖА



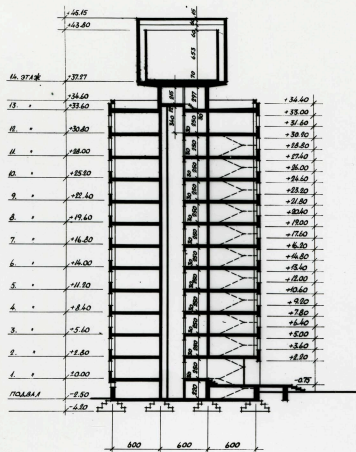
ПЛАН ТИПОВОГО ЭТАЖА

1964	ГОСПРОЕКТ ЭСЭР	ИЗДАНИЕ	СТАНДАРТ	ИЗМЕНЕНИЯ
ПРОЕКТ	ГПИ «ЭСТОНПРОЕКТ»	№ 104-72-62	П. 3.	А 3
ОБЪЕКТ	КОММУНАЛЬНАЯ ВАКЦИНОВАТЕЛЬНАЯ СТАНЦИЯ	ЧЕРТЕЖ		МАСШТАБ
УРОВЕНЬ	ГОР. НАРВА, РЕЙСОВСКИЙ РАЙОН	ПЛАН ПЕРВОГО И ТИПОВОГО ЭТАЖЕЙ		1:100
ДИЗАЙНЕР	С. П. ПЕТУХОВ	ПРОЕКТИРОВЩИК	С. П. ПЕТУХОВ	АРХИТЕКТОР
УМ. П. КОМ.	С. П. ПЕТУХОВ	ПРОЕКТИРОВЩИК	С. П. ПЕТУХОВ	АРХИТЕКТОР
УМ. П. КОМ.	С. П. ПЕТУХОВ	ПРОЕКТИРОВЩИК	С. П. ПЕТУХОВ	АРХИТЕКТОР
УМ. П. КОМ.	С. П. ПЕТУХОВ	ПРОЕКТИРОВЩИК	С. П. ПЕТУХОВ	АРХИТЕКТОР

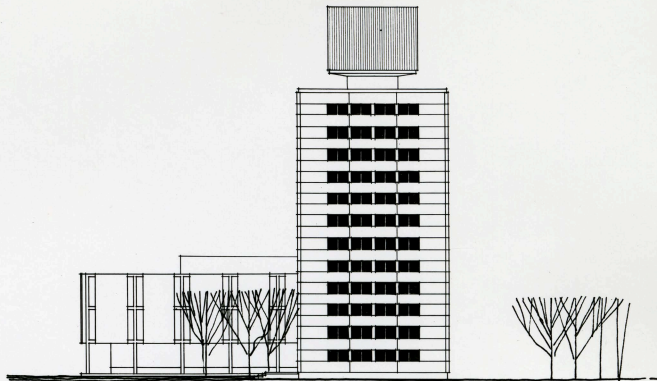


ВИД С ВОСТОКА

1964	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ВЕДУЩИЙ ПРОЕКТ	МУНИЦИПАЛЬНЫЙ	СТАНЦИЯ	АРХИТЕКТУРА
	ПТИЦЕВОДСТВО	79-72-62	П. 3.	№ 7
ОБЪЕКТ:	ОБЪЕДИНЕННАЯ БАШНЯ-ЖУРАЛО	УЧАСТОК:		МАСШТАБ:
УЧАСТОК:	ПЕТРОВСКАЯ ПЛОЩАДЬ	ВИД С ВОСТОКА		1:200
АРХИТЕКТОР:	ВОСТАНОВ	ИНЖЕНЕР:	ЖАРОВ	Л. П.
ДЛЯ УМНОЖЕНИЯ:	САХАРОВ	АРХИТЕКТУРА:	СЕРГАНОВ	№ 38
ДЛЯ УМНОЖЕНИЯ:	СОКОЛОВ	ПРОЕКТИРОВАНИЕ:	СЕРГАНОВ	Л. П.
	ТАЛАНС	КОПИРОВАНИЕ:	ЖАРОВ	Л. П.



РАЗРЕЗ



ВНД С ЮГА

1964	ПРОЕКТ ЭСР	ВИАР	СТАНЦИЯ	АРХИТЕКТУРА
	ГПИ «ЭСТОНПРОЕКТ»	ТЭМ-72-62	П.Б.	А.Б.
ЗАДАЧА: ВОДОМАГИСТРАЛЬ КАВНО-ЖИЛИЩНО-ОТДЫХОВОЙ РАЙОНА	ЧЕРТЕЖ			МАСШТАБ 1:500
ТЕМА: ПОДЪЕМ, ПЕТРОВСКАЯ РАЙОНА	РАЗРЕЗ И ВНА С ЮГА			Л.С.
АРХИТЕКТОР: В.А.ИВАНОВ	ПРОЕКТАНТ: А.С.ИВАНОВ	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК
ВНД: ИВАНОВ	ПРОЕКТАНТ: А.С.ИВАНОВ	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК
ВНД: ИВАНОВ	ПРОЕКТАНТ: А.С.ИВАНОВ	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК
ВНД: ИВАНОВ	ПРОЕКТАНТ: А.С.ИВАНОВ	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК	САМОУЧЕНИК



